

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТІВ: ДОСВІД ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

UNIVERSITY SOCIAL RESPONSIBILITY: EXPERIENCE OF GREAT BRITAIN

Розглянуто кейс одного із провідних університетів Великої Британії (Шотландія) – University of Edinburgh. На інституційному рівні в University of Edinburgh запроваджено низку політик у сфері соціальної відповідальності університету та її фінансового забезпечення. Зокрема прийняті такі документи: Sustainability (and Social Responsibility) Policy / Політика сталого розвитку (та соціальної відповідальності) в University of Edinburgh, "Social and Civic Responsibility Delivery Plan" (План реалізації соціальної і громадянської відповідальності), "Community Plan 2020–2025" (План співпраці з громадою 2020–2025), "University of Edinburgh Social Responsibility and Sustainability Strategy 2010–2020" (Стратегія реалізації соціальної відповідальності та сталого розвитку 2010–2020).

Для моніторингу прогресу реалізації "Social and Civic Responsibility Plan" (План реалізації соціальної та громадянської відповідальності) використовують Strategic metrics for sustainability, social and civic responsibility issues (Стратегічні метрики з питань сталості, соціальної та громадянської відповідальності).

З'ясовано, що взаємодія університету з громадою здійснюється за такими напрямками: підтримка соціального впливу; обмін знаннями та досвідом; побудова тісних зв'язків; надання послуг громадам; розкриття питань щодо нерухомості.

Регулювання фінансових питань реалізації соціальної відповідальності університету здійснюється на основі інституційного документу "Financial Regulations", який містить розділи із широкого спектру питань: етичні принципи та кодекс корпоративної етики; відповідальність / обов'язки академічного персоналу; фінансовий контроль; бюджети та прогнозування; система обліку; дохід; гранти та контракти на дослідження, комерційну та іншу діяльність; ендаументи та пожертвування; інвестиції та ін.

Соціальна та громадянська відповідальність є одним з ключових напрямів діяльності університету, що інтегрований у стратегію розвитку. Фінансування соціальної відповідальності університету здійснюється у вигляді грантів на фінансування громадських проектів різного спрямування, від створення робочих місць до захисту навколишнього середовища, сприяючи розвитку економіки регіону.

Ключові слова: план реалізації соціальної і громадянської відповідальності, політика

сталого розвитку (та соціальної відповідальності), соціальна та громадянська відповідальність, співпраця з громадою, стратегічні метрики, стратегія університету, фінансове регулювання, фінансовий меморандум.

The case of one of the leading universities in Great Britain (Scotland) – University of Edinburgh is analysed. At the institutional level, the University of Edinburgh has implemented a number of policies in social responsibility of the university and its financial support. In particular, the following documents were approved: "Sustainability (and Social Responsibility) Policy" at the University of Edinburgh, "Social and Civic Responsibility Delivery Plan", "Community Plan 2020–2025", "University of Edinburgh Social Responsibility and Sustainability Strategy 2010–2020".

Strategic metrics for sustainability, social and civic responsibility issues are used to monitor the progress of the implementation of the "Social and Civic Responsibility Plan".

It is found that the interaction between the university and its community is carried out in the following directions: support of social impact; knowledge and experience exchange; building close ties; provision of services to communities; disclosure of real estate issues.

Regulation of financial issues of the implementation of the university social responsibility is carried out on the basis of the institutional document "Financial Regulations", which contains sections on a wide range of issues: ethical principles and the code of corporate ethics; responsibility / duties of academic staff; financial control; budgets and forecasting; accounting system; income; research grants and contracts, commercial and other activities; endowments and donations; investments, etc.

Social and civic responsibility is one of the key directions of the university's activity, which is integrated into the development strategy. Financing of the university social responsibility is carried out in the form of grants for financing community projects of various directions, from job creation to environmental protection, contributing to the development of the regional economy.

Key words: social and Civic Responsibility Delivery Plan, sustainability (and Social Responsibility) Policy, social and Civic Responsibility, community engagement, university strategy, financial regulations, financial memorandum.

УДК 336:378

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.1.39>

Власова І.В.,

докт. пед. наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу
взаємодії університетів та суспільства
Інститут вищої освіти Національної
академії педагогічних наук України

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Критичної важливості проблема реалізації соціальної відповідальності університетів і його фінансового забезпечення набула під час воєнного стану з урахуванням перспектив розвитку вищої освіти під час післявоєнного відновлення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор, в яких розглядають цю проблему і підходи її розв'язання. Питання соціальної відповідальності університету та його фінансового забезпечення є актуальним у European Higher Education Area, ENEA (Європейський простір вищої освіти) та світі. Це засвідчує аналіз відповідних документів – Комюніке конференцій міністрів, відповідальних за вищу освіту. Зокрема,

Комюніке “Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area” [1] (Будапештсько-Віденська декларація про створення Європейського простору вищої освіти, 2010 р., м. Будапешт, м. Відень), Комюніке “Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area” [7] (Використання нашого потенціалу з найбільшою користю: консолідація Європейського простору вищої освіти, 2012 р., м. Бухарест), Комюніке “Rome Ministerial Communiqué – Annex II Principles and Guidelines to Strengthen the Social Dimension of Higher Education in the EHEA” [4] (Римське міністерське комюніке. Додаток 2 Принципи та рекомендації щодо зміцнення соціального виміру вищої освіти у ЄПВО, 2020, м. Рим).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на зростаючу кількість публікацій, присвячених соціальній відповідальності університетів важливим є аналіз соціального / суспільного залучення університетів на інституційному рівні в контексті загальноєвропейських тенденцій.

Мета статті – з'ясувати особливості реалізації та фінансового забезпечення соціальної відповідальності університету на основі досвіду Великої Британії.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. На інституційному рівні розглянемо кейс одного із університетів Великої Британії (Шотландія) – University of Edinburgh [22]. Університет у 2021 р. зайняв 16 місце у рейтингу QS, 30 місце у рейтингу THE-Times Higher Education, 42 місце у рейтингу Academic ranking of world universities (Shanghai Jiao Tong University) [14].

Sustainability (and Social Responsibility) Policy / Політика сталого розвитку (та соціальної відповідальності) в University of Edinburgh. На інституційному рівні у квітні 2020 року в University of Edinburgh прийнято важливий документ під назвою “Sustainability (and Social Responsibility) Policy” [17] (Політика сталого розвитку та соціальної відповідальності). Цей документ «визначає зобов'язання університету щодо сталого розвитку та соціальної відповідальності, очікування персоналу і студентів університету, а також дії університетської спільноти, щоб бути більш сталими і соціально відповідальними» [19]. «Як громадський університет Шотландії, ми визнаємо нашу роль в освіті, знаннях, інноваціях та дослідженнях, наш розмір і масштаби, присутність і здатність до довгострокового погляду, дають нам особливу відповідальність діяти справедливо, бути стійкими перед майбутніми викликами на локальному та глобальному рівнях» [17].

У наступному стратегічному документі “**Strategy 2030**” [16] (Стратегія університету до 2030 року) зазначено, що “Social and civic

responsibility” (Соціальна та громадянська відповідальність) є одним з ключових напрямів діяльності університету. Цікавими є акценти, зроблені Р. Mathieson, віце-канцлером університету: «наша візія до 2030 року – забезпечити досконалість, що базована на наших цінностях з фокусом на чотирьох ключових сферах: люди, дослідження, викладання та навчання, а також соціальна та громадянська відповідальність» [16].

В контексті соціальної та громадянської відповідальності візія університету передбачає «зробити світ кращим, тому ми гарантуємо, що наші дії та діяльність забезпечують позитивні зміни на місцевому, регіональному та глобальному рівні» [16]. Таким чином, соціальна та громадянська відповідальність є одним з ключових напрямів діяльності університету, що інтегрований у стратегію розвитку.

Наступний документ “**Social and Civic Responsibility Delivery Plan**” [14] (План реалізації соціальної і громадянської відповідальності) відображає напрями реалізації зобов'язань університету щодо соціальної та громадянської відповідальності в рамках Стратегії 2030 та зобов'язань щодо досягнення глобальних Цілей сталого розвитку (ЦСР).

Щоб забезпечити позитивні зміни на місцевому рівні, в університеті діє “**Community Plan 2020–2025**” [2] (План співпраці з громадою 2020–2025), який містить 32 практичні зобов'язання університету перед своїми місцевими громадами. Такі зобов'язання згруповані у 5 тематичних блоків [20]: підтримка соціального впливу; обмін знаннями та досвідом; побудова тісних зв'язків; надання послуг громадам; розкриття питань щодо нерухомості.

Ще один стратегічний документ – “**University of Edinburgh Social Responsibility and Sustainability Strategy 2010–2020**” [15] (Стратегія реалізації соціальної відповідальності та сталого розвитку 2010–2020). У документі акцентовано на неоднозначності тлумачення термінів “social responsibility” (соціальна відповідальність) і “sustainability” (стабільність / стійкість). У цьому документі під “social responsibility” (соціальна відповідальність) і “sustainability” (стабільність / стійкість) розуміють «внесок університету у розуміння, та вирішення соціальних, екологічних та економічних глобальних проблем. Конкретизація визначень відбувається під час прийняття конкретних стандартів або практик» [15].

В межах цієї стратегії визначено підхід університету:

– «Демонструвати на своєму прикладі, вбудовуючи наші зобов'язання щодо соціальної відповідальності та стійкості в наші політики, стратегії та процедури.

– Активно підтримувати найкращі практики, інновації та лідерство щодо соціальної

відповідальності та стійкості: у навчанні та викладанні, дослідженнях та обміні знаннями, а також у наданні послуг та фізичній інфраструктурі.

– Розпізнавати та повідомляти відповідну діяльність студентів, персоналу та випускників.

– Демонструвати та звітувати про наші основні соціальні, екологічні та економічні впливи» [15].

Моніторинг прогресу у реалізації "Social and Civic Responsibility Plan" [14] (План реалізації соціальної та громадянської відповідальності) здійснюється на основі аналізу Strategic metrics for sustainability, social and civic responsibility issues [18] (Стратегічні метрики з питань сталості, соціальної та громадянської відповідальності). Для кожної цілі, що зазначені у "Social and Civic Responsibility Delivery Plan" [14] (План реалізації соціальної і громадянської відповідальності) визначені відповідні метрики, зокрема:

Для Цілі 1 «Ми станемо університетом без використання вуглецю та відходів» [18]:

«До 2025 року ми скоротимо наші викиди вуглецю на 1 млн фунтів стерлінгів (на 50 %) у порівнянні з базовим 2007–2008 роком.

Зниження викидів вуглецю до рівня базового 2007–2008 року.

Ми будемо на шляху до зменшення рівня вуглецю, який не можемо повністю усунути.

Ми будемо на шляху до того, щоб до 2040 року стати університетом з нульовим викидом вуглецю.

Зменшення кількості відходів на 10 % на 1 студента.

Зменшення кількості відходів на 10 % на душу населення та ін.».

Для Цілі 2 «Ми будемо розширювати участь у вищій освіті та підтримувати інклюзивне зростання [18]:

«Збільшити кількість молодих людей у віці від 16 до 24 років, які працюють в університеті.

Надати більше можливостей для роботи та навчання для найменш репрезентативних груп, а також тих, хто потребує фінансової допомоги.

Інвестувати в соціальні підприємства, які забезпечують позитивні фінансові результати та позитивний вплив щодо подолання бідності, соціального житла, розвитку сільських районів та молоді.

Збільшити на 10 % кількість нових вступників до університетів з найбільш бідних районів Шотландії до 2021 року та ін.».

Для Цілі 3 «Працюючи разом з місцевими громадами, обмінюючись відповідними знаннями та навичками, ми зробимо свій внесок у покращення життя людей у регіоні Единбург» [18]:

«Підтримувати та розвивати діяльність, пов'язану з соціальним впливом.

Залучення громади та надання послуг буде частиною практики студентів University of Edinburgh.

До 2030 року ми інвестуватимемо (принаймні) 50 тис. фунтів стерлінгів на рік для підтримки

розвитку громадської діяльності за "Edinburgh Local Community Grants scheme" (схемою грантів місцевої громади Единбурга) та ін.

Наскрізна тема – «У своїй діяльності, дослідженнях та викладанні ми будемо брати участь та робити свій внесок у розвиток UN's Sustainable Development Goals (Цілі сталого розвитку ООН, ЦСР), включаючи заохочення, захист та повагу до прав людини» [18]:

«Ми розробимо академічний курикулум на основі ЦСР.

Ми плануємо результати академічних досліджень на основі ЦСР.

Ми покращимо нашу щорічну звітність про соціальну відповідальність та сталість, інкорпоруючи ЦСР. Ми будемо вимірювати та повідомляти про наш соціальний вплив, пов'язаний із ЦСР».

Регулювання фінансових питань реалізації соціальної відповідальності університету здійснюється на основі інституційного документу "Financial Regulations" [5], прийнятого та затвердженого органом управління університету Court (Суд) у 2017 році. Цей документ має на меті забезпечити [5]: надійні механізми внутрішнього фінансового менеджменту, обліку та контролю; ефективність використання ресурсів; виконання юридичних та фінансових зобов'язань університету, включаючи вимоги Financial Memorandum [6] (Фінансового меморандуму) із Scottish Funding Council [9] (Рада фінансування Шотландії).

Документ "Financial Regulations" містить розділи, що включають широкий спектр питань [5]: етичні принципи та кодекс корпоративної етики; відповідальність / обов'язки академічного персоналу; фінансовий контроль; бюджети та прогнозування; система обліку; дохід; гранти та контракти на дослідження, комерційну та іншу діяльність; ендаументи та пожертвування; інвестиції та ін.

Приклади фінансового забезпечення соціальної відповідальності університету. Edinburgh Local Community Grants Scheme [3].

Схема спрямована на проекти, що мають позитивний соціальний вплив. Має на меті привнести цінність у нові чи існуючі партнерські відносини між університетом та місцевими громадами. За цією схемою доступні два рівні фінансування: на суму до 5 тис. фунтів стерлінгів та на суму до 500 фунтів стерлінгів за допомогою схеми мікрогрантів.

Student Project Grant [12] Університет надає грант на фінансування студентського проекту на суму 500 фунтів стерлінгів у партнерстві з Edinburgh University Students' Association (Асоціацією студентів Единбурзького університету) для підтримки студентських проектів, спрямованих на стійкість та соціальну відповідальність.

Scottish Social Growth Fund 2 [11]. У 2019 році університет інвестував 1 млн фунтів стерлінгів у Scottish Social Growth Fund 2, що керується

Social Investment Scotland [10]. Фонд дає змогу соціальним підприємствам, благодійним організаціям та волонтерським групам отримати доступ до доступних і гнучких позик у розмірі від 100 тис. до 1,7 млн фунтів стерлінгів, щоб підтримати їх у реалізації громадських проектів різного спрямування, від створення робочих місць до захисту навколишнього середовища, водночас сприяючи розвитку економіки в цілому.

Prosper Social Finance [8]. Prosper Social Finance – це перший у Великій Британії соціально відповідальний інвестиційний фонд, яким керують студенти. University of Edinburgh інвестує 10 тис. фунтів стерлінгів на рік протягом п'яти років, щоб підтримати фонд в управлінні портфелем акцій, орієнтованим на цінності.

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. У Великій Британії реалізація університетами своєї соціальної місії забезпечена підтримкою та сформованими механізмами на інституційному рівні. Соціальна та громадянська відповідальність є одним з ключових напрямів діяльності університету, що інтегрований у стратегію розвитку. Інституційна стратегія має бути узгодженою із суспільною місією університету. Результатом такої синергії є значний позитивний вплив на суспільство. Вимірювання реалізації соціальної місії університету здійснюється на основі стратегічних метрик з питань сталості, соціальної та громадянської відповідальності. Фінансування соціальної відповідальності університету здійснюється у вигляді грантів на фінансування громадських проектів різного спрямування, від створення робочих місць до захисту навколишнього середовища, сприяючи розвитку економіки регіону.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у необхідності аналізу провідного міжнародного досвіду щодо інституційних стратегій університетів в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area March 12, 2010. URL: http://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/Budapest_Vienna_Declaration_598640.pdf
2. Community Plan 2020–2025. URL: https://www.ed.ac.uk/sites/default/files/atoms/files/community_plan_web_0.pdf
3. Edinburgh Local Community Grants Scheme. URL: <https://www.ed.ac.uk/local/community-grants/how-to-apply/community-grants-guidance-notes>
4. EHEA (2020). Rome Ministerial Communiqué. Annex II “Principles and Guidelines to Strengthen the

Social Dimension of Higher Education in the EHEA”. URL: https://ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique_Annex_II.pdf

5. Financial Regulations Adopted and approved 24 April 2017 by Court. URL: https://www.ed.ac.uk/files/atoms/files/financial_regulations_2017_1.pdf

6. Institutional sustainability and governance <https://www.sfc.ac.uk/governance/institutional-sustainability-governance/institutional-sustainability-governance.aspx?#financialmemorandum>

7. Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area. Bucharest Communiqué, 26–27 April 2012. URL: http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/Bucharest_Communique_2012_610673.pdf

8. Prosper Social Finance. URL: <https://prospersocialfinance.co.uk>

9. Scottish Funding Council. URL: <https://www.sfc.ac.uk/>

10. Social Investment Scotland. URL: <https://www.socialinvestmentscotland.com>

11. Socially positive investments. URL: <https://www.ed.ac.uk/sustainability/what-we-do/responsible-investment/social-investments>

12. StudentProjectGrant. URL: <https://www.ed.ac.uk/sustainability/students/student-funding/student-project-grant>

13. University of Edinburgh (2021). Annual Report and Accounts for the Year to 31 July 2021. URL: https://www.ed.ac.uk/files/atoms/files/202007_uoe_annual_accounts_2021_29_published.pdf

14. University of Edinburgh Social & Civic Responsibility Delivery Plan 2020 to 2030. URL: https://www.ed.ac.uk/sites/default/files/atoms/files/social_civic_responsibility_delivery_plan_2020_to_2030.pdf

15. University of Edinburgh Social Responsibility and Sustainability Strategy 2010–2020. URL: <https://www.ed.ac.uk/files/imports/fileManager/UoE-SRS-Strategy2010-20.pdf>

16. University of Edinburgh Strategy 2030. URL: <https://www.ed.ac.uk/about/strategy-2030>

17. University of Edinburgh Sustainability (and Social Responsibility) Policy. URL: https://www.ed.ac.uk/sites/default/files/atoms/files/sustainability_and_social_responsibility_policy_-_version1.1_october_2020.pdf

18. University of Edinburgh. Metrics. URL: <https://www.ed.ac.uk/sustainability/governance-publications-reports/reports/2019-20/key-performance-indicators-framework>

19. University of Edinburgh. Social Responsibility and Sustainability. Commitments and reporting. URL: <https://www.ed.ac.uk/sustainability/governance-publications-reports>

20. University of Edinburgh. The 32 commitments. URL: <https://www.ed.ac.uk/local/our-community-plan/the-32-commitments>

21. University of Edinburgh. URL: <https://www.ed.ac.uk>